

YUCOM

Komitet pravnika
za ljudska prava

КАКО ДА ОСТВАРИТЕ ПРАВО НА БЕСПЛАТНУ ПРАВНУ ПОМОЋ

ПРАКТИЧАН ВОДИЧ ЗА ГРАЂАНЕ

КАКО ДА ОСТВАРИТЕ ПРАВО НА БЕСПЛАТНУ ПРАВНУ ПОМОЋ, ПРАКТИЧАН ВОДИЧ ЗА ГРАЂАНЕ

Издавач

Комитет правника за људска права – YUCOM
Кнеза Милоша 4, 11103 Београд
www.yucom.org.rs

За издавача

др Катарина Голубовић

Уредник

Адв Милена Васић

Дизајн и прелом

Досије студио

Штампа

Досије студио

Тираж

2.000 комада

ISBN-978-86-82222-02-6

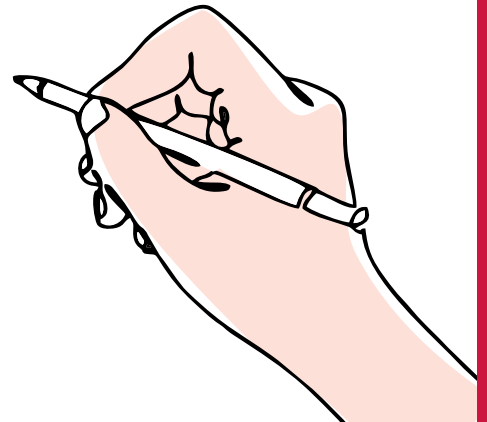

Приручник „Како да остварите парво на бесплатну правну помоћ – Практичан водич за грађане“ резултат је пројекта реализованог у току 2021 године у партнерству Тима Уједињених нација за људска права у Србији и Комитета правника за људска права, уз подршку Програма за редовну техничку сарадњу Канцеларије Високе комесарке за људска права УН (ОХЦХР) у Женеви. Мишљења и ставови изнети у овом документу не одражавају нужно ставове и политике Тима Уједињених нација у Србији.

Милена Васић

КАКО ДА ОСТВАРИТЕ ПРАВО НА БЕСПЛАТНУ ПРАВНУ ПОМОЋ

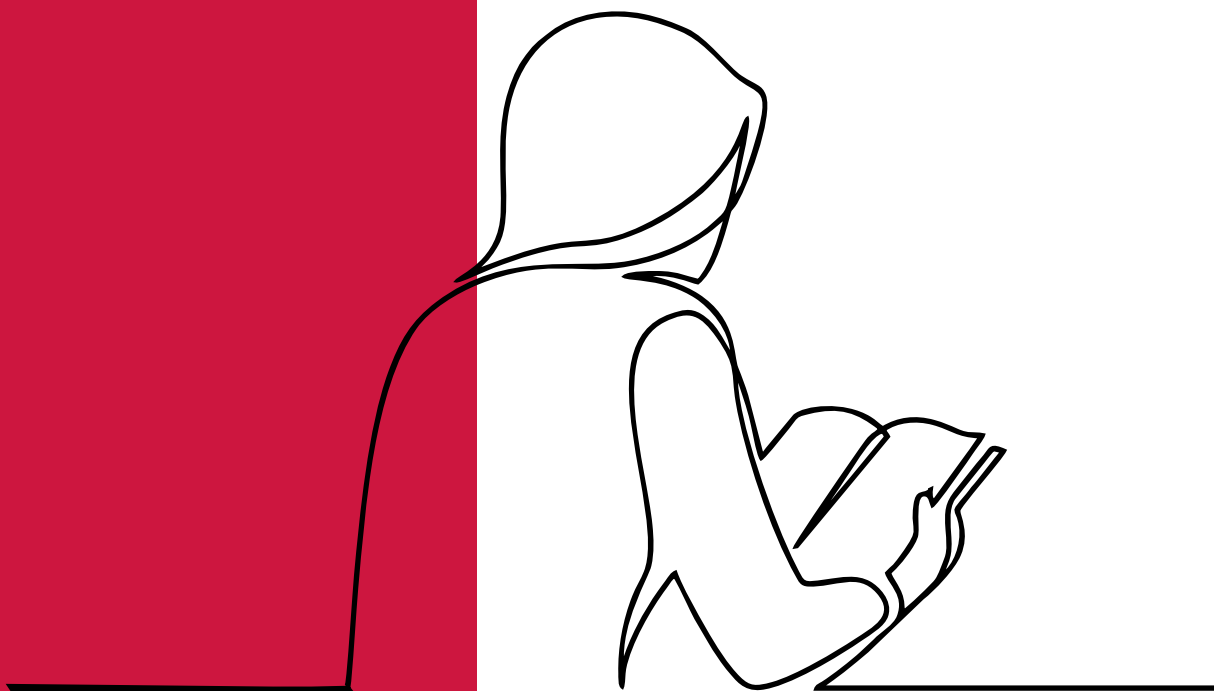
Практичан водич за грађане

Садржај

Увод	7
Шта је бесплатна правна помоћ и када она може да се добије?	8
Које врсте правне помоћи постоје? Шта је правна помоћ, а шта правна подршка?	9
Ко може да поднесе захтев за бесплатну правну помоћ?	12
Шта ако не испуњавам ни један од имовинских услова?	12
Када бесплатна правна помоћ неће бити одобрена	16
Доказивање испуњености услова за бесплатну правну помоћ	17
Где се подноси захтев за добијање бесплатне правне помоћи?	21

Шта можете да очекујете ако поднесете захтев за бесплатну правну помоћ?	22
Усвајање захтева за бесплатну правну помоћ	23
Одбијање захтева за бесплатну правну помоћ	24
Поднет је захтев за бесплатну правну помоћ и протекли су рокови у ком је општина морала да одлучи. Шта да радим?	25
Обавеза подносиоца захтева за бесплатну правну помоћ да пријави промену података	26
Обавеза враћања новца којим је општина платила адвоката	27
Шта ако сам незадовољан пруженом правном помоћи?	28
Како да попуним образац за бесплатну правну помоћ?	29

Увод

Закон о бесплатној првеној помоћи ступио је на снагу 1. октобра 2019. године. Упркос томе што је прошло готово три године од његове примене, велики број грађана није информисан о томе да има право на бесплатну правну помоћ и како може да оствари ово право. Потреба за постојањем информативног водича за грађане чини се неопходном, нарочито ако се узму у обзир бројни нови проблеми грађана који су се појавили доласком епидемије вируса САРС-Цов-2. Право на рад, здравствено осигурање, односи између родитеља и деце, право на образовање, право на кретање, промет робе и услуга, само су неке од области које су добиле на десетине нових питања изменама правне регулативе која се прилагођава епидемиолошкој ситуацији. У ситуацији свакодневних измена прописа, чини се да бесплатна правна помоћ грађанима никада није била неопходнија.

Овај водич намењен је свима који желе да остваре право на бесплатну правну помоћ или да се информишу о његовом остваривању. У њему, можете сазнати шта је бесплатна правна помоћ, коме је она намењена, који су услови за њено остваривање, како се подноси захтев за бесплатну правну помоћ, ко могу бити пружаоци и како да заштитите своје право на бесплатну правну помоћ. Сврха овог водича је искључиво информативне природе. Водич служи да помогне грађанима и грађанкама да разумеју шта је правна помоћ и како се она остварује. Коначне одговоре о томе да ли испуњавате услове за остваривање права на бесплатну правну помоћ добићете у својој општини. На крају водича налази се и формулар за подношење захтева за правну помоћ са саветима за његово попуњавање.

Шта је бесплатна правна помоћ и када она може да се добије?

Бесплатна правна помоћ је правна помоћ која се грађанима и грађанкама не наплаћује. Ова врста помоћи предвиђена је Законом о бесплатној правној помоћи¹ као облик подршке сиромашним грађанима и грађанима који се сматрају посебно рањивим групама. Ова правна помоћ је бесплатна за кориснике, али не и за пружаоце бесплатне правне помоћи, што само значи да ви остварујете право да вам, рецимо, општина додели адвоката, али га не плаћате ви, него га, на крају поступка исплати општина из својих или државних финансијских средстава.

Овај закон се примењује када нисте остварили право на бесплатну правну помоћ по неком другом закону.

Шта ово значи?

У кривичном поступку предвиђена је обавезна одбрана окривљених и одбрана сиромашног. Ако је осумњичени остварио правну помоћ по Законнику о кривичном поступку, он неће моћи да добије бесплатну правну помоћ и по Закону о бесплатној правној помоћи у истом поступку. Ово се такође односи на оштећене који су остварили право на бесплатног пуномоћника у кривичном поступку, премда су ови случајеви у пракси изузетно ретки.

У парничном поступку могуће је да суд оној странци у поступку која је потпуно ослобођена од судских трошкова на захтев странке додели пуномоћника о трошку суда. Уколико је неко остварио на овај начин право на бесплатну правну помоћ, неће моћи да је оствари поново по Закону о бесплатној правној помоћи у истом поступку.

1 Закон о бесплатној правној помоћи („Сл. гласник РС“, бр. 87/2018)

Правна помоћ коју пружају различита удружења грађана предвиђена је још и Законом о азилу, Законом о забрани дискриминације, Законом о заштитнику грађана, Законом о заштити података о личности и Законом о заштити потрошача. **У овим областима, грађани се могу обратити директно удружењима која пружају бесплатну правну помоћ без спровођења посебног поступка.** Чак и када није предвиђена посебним законом, ако постоји удружење грађана које пружа бесплатну правну помоћ у одређеној области (на пример: заштита права детета, заштита од насиља у породици, заштита особа са инвалидитетом...), грађани имају право да се директно обрате удружењу које пружа ову врсту помоћи.

Удружења која пружају бесплатну правну помоћ регистрована су у регистру Министарства правде. Списак регистрованих удружења са њиховим контактима налази се [овде](#)².

Које врсте правне помоћи постоје? Шта је правна помоћ, а шта правна подршка?

Наш закон прави разлику између пружања бесплатне правне помоћи и бесплатне правне подршке.

Бесплатна правна помоћ састоји се од пружања правних савета, састављања поднесака, заступања и одбране.

- ▶ **Правни савет** представља ситуацију када изложите неки свој правни проблем стручном лицу које вам на основу свих чињеница, исправа и других доказа које сте приложили

2 <https://www.mpravde.gov.rs/tekst/26350/registar-pruzalaca-besplatne-pravne-pomoci-i-besplatne-pravne-podrske.php> приступљено 29. 11. 2021.

објасни како одређена правна ситуација може да се реши. Када даје правни савет, стручно лице пружа детаљно објашњење о начину и могућности решавања конкретне правне ствари пред судом, другим државним органом или у поступку мирног решавања спора. Стручно лице у овом случају је адвокат или дипломирани правник са положеним правосудним испитом.

- ▶ **Састављање поднеска** је израда писменог документа којим се покреће поступак пред судом, другим државним органом, односно органом јавне власти или које се подноси током већ покренутог поступка (тужба, захтев, предлог, молба, притужба, приговор, поднесак, жалба и друго правно средство). Без обзира да ли тек треба да покренете поступак или поступак већ траје, могуће је остварити бесплатну правну помоћ у виду састављања поднеска од стране стручног лица. У овом случају, осим обавезе да вам састави поднесак, стручно лице нема других обавеза, као на пример излазак на рочиште.
- ▶ **Заступање** је најшири облик бесплатне правне помоћи. Оно обухвата давање пуномоћја адвокату или дипломираном правнику са положеним правосудним испитом који је запослен у општини да предузима правне радње пред свим државним органима у ваше име у вашу корист. Заступање је могуће и у поступку мирног решавања спора. Давањем овлашћења за заступање, ви заправо изјављујете да сте сагласни да стручно лице које вас заступа може да предузима све радње у одређеном поступку уместо вас. Пуномоћје које сте дали за заступање не искључује вас из могућности да предузимате радње у поступку, па је могуће, на пример, да жалбу изјави и странка и адвокат коме је странка дала пуномоћје. Ову сагласност је такође могуће повући у сваком тренутку у току поступка, потребно је само да обавестите лице коме сте дали пуномоћје и орган који води поступак (суд или неки други државни орган).
- ▶ **Одбрана** се односи на заступање у кривичном и у прекршајном поступку. У кривичном поступку она је предвиђена за оне случајеве када осумњиченом није одређен адвокат по службеној дужности. У прекршајном поступку, она се може одредити ако је за прекршај за који је лице осумњичено предвиђена казна затвора. Право на ову врсту правне помоћи може се остварити у сваком тренутку трајања поступка.

Бесплатна правна подршка састоји се од пружања опште правне информације, попуњавања формулара, састављања јавнобележничке исправе и посредовања у решавању спорова.

- ▶ **Општа правна информација** представља давање информације о томе како је неко правно питање уређено законом – ко је надлежан да одлучује о вашем правном питању, како се остварује неко право (тужбом суду или подношењем захтева неком другом државном органу), која је висина трошкова у одређеном правном поступку, да ли постоји могућност мирног решења спора, зашто се води неки поступак, када наступа застарелост да се води неки поступак... Општа правна информација представља, дакле тумачење закона или неког другог правног акта (пресуде, решења, обавештења...) и њихово објашњење странци.
- ▶ **Попуњавање формулара** је помоћ у уношењу података о кориснику, које попуњава пружалац, а потписује корисник. На пример: уколико желите да понесете захтев за бесплатну правну помоћ и потребно вам је објашњење израза који се налазе у обрасцу за подношење захтева и помоћ у његовом састављању, стручно лице које пружа бесплатну правну подршку може да попуни образац уместо вас или да вам помогне да га попуните, а захтев ви потписујете. Исто се односи и на све друге формуларе и обрасце.
- ▶ **Посредовање у решавању спорова** је свака радња коју, према закону којим се уређује посредовање у решавању спорова, предузима посредник. Посредовање је још познатије под називом медијација и оно се односи на поступак мирног решавања спора. Ово ће најчешће бити случај када је спор могуће решити мирним путем, мимо суда или када, након подношења тужбе, суд упути странке на мирно решавање спора.
- ▶ **Састављање јавнобележничке исправе** је састављање јавнобележничких записа и јавнобележничких записника. Јавнобележничке исправе су све исправе које саставља јавни бележник – тестамент, различите врсте изјава попут сагласности за путовање малолетног детета, различите врсте уговора и тд. Јавнобележнички записници су записници које састављају јавни бележници приликом одржавања седнице скупштине акционарског друштва или неког другог органа акционарског друштва.

Ко може да поднесе захтев за бесплатну правну помоћ?

Право на бесплатну правну помоћ имају они грађани и грађанке који према свом имовном стању не могу да приуште правну помоћ. Ово су корисници социјалне помоћи и корисници права на дечији додатак. **Није неопходно да заиста и примате социјалну помоћ или дечији додатак, већ само да докажете испуњеност услова односно лоше имовно стање.**

Осим тога, право на бесплатну правну помоћ имају и они грађани који не испуњавају услове да буду корисници социјалне помоћи и дечијег додатка, али би ове услове испуњавали ако би морали сами да плате правну помоћ у конкретном предмету за који траже помоћ.

Право на бесплатну правну помоћ имају грађани Србије, лица без држављанства, страни држављани са сталним настањеном у Републици Србији и друга лица која имају право на бесплатну правну помоћ према другом закону или потврђеном међународном уговору (на пример страни држављанин који није стално настањен у Републици Србији али се налази на територији Србије и покушава да заштити права детета које је жртва међународне отмице и налази се на територији Србије).

Шта ако не испуњавам ни један од имовинских услова?

Уколико не испуњавате ни један имовински услов и даље можете бити корисник права на бесплатну правну помоћ ако припадате некој угроженој друштвеној групи за коју закон предвиђа да јој се додељује бесплатна правна помоћ независно од имовинског стања. Ово ће бити случај ако се ради о:

- 1) **детету о чијем се праву, обавези или интересу заснованом на закону одлучује у поступку пред судом, другим државним органом односно органом јавне власти;** Ово ће бити случај када дете покушава да оствари било које право пред државним органима или када државни органи против детета воде неки поступак. У том случају, дете у поступку у ком остварује своја права, има право на бесплатну правну помоћ и не мора да доказује да испуњава имовинске услове. Пример: ако дете или законски заступник (родитељ) детета жели да покрене поступак за наплату издржавања детета од другог родитеља, оно у том поступку има право на бесплатну правну помоћ.
- 2) **лицу према коме се извршава мера безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи или заштитна мера обавезног психијатријског лечења;** Ово је случај када је лицу у кривичном или прекршајном поступку изречена мера обавезног психијатријског лечења, јер због неурачунљивости није могло да буде проглашено кривим. Ово лице има право на бесплатну правну помоћ независно од тога да ли испуњава имовинске услове.
- 3) **лицу према коме се води поступак делимичног или потпуног лишења или враћања пословне способности;** Уколико је покренут поступак за делимично или потпуно лишење пословне способности, лице против кога се овај поступак води, има право на бесплатну правну помоћ у том поступку и не мора да доказује да не испуњава имовинске услове за бесплатну правну помоћ, већ само да је поступак за лишење пословне способности покренут.
- 4) **лицу које остварује правну заштиту од насиља у породици;** Овај услов биће испуњен у свим случајевима када је лице које тражи помоћ жртва насиља у породици и покушава да оствари заштиту од насиља. Ово се односи на све врсте заштите - како на кривичну тако и на парничну заштиту, као и на заштиту у прекршајном поступку.
- 5) **лицу које остварује правну заштиту од тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања или трговине људима;** Овај услов односи се на затворенике, притворенике, сва лица која су законито или незаконито лишена слободе, која су жртве трговином људима, нечовечног поступања или кажњавања, а која желе да покрену поступак или су већ покренула поступак за заштиту својих права.

- 6) *лицу које тражи азил у Републици Србији*; Овај услов односи се на сваког страног држављанина који жели да покрене поступак за доделу азила у Републици Србији;
- 7) *избеглици, лицу под супсидијарном заштитом или интерно расељеном лицу*;

Избеглицама се сматрају:

- ▶ Лица која су услед догађаја од 1991. до 1998. године и њихових последица избегла или прогнана из бивших југословенских република на територију Републике Србије и стекла избеглички статус у Србији;
- ▶ Страна лица која се због оправданог страха од прогона због своје расе, пола, језика, вероисповести, националне припадности или припадности одређеној друштвеној групи или због својих политичких уверења не налазе у држави свог порекла и нису у могућности или због тог страха не желе да се ставе под заштиту те државе, као и лице без држављанства које се налазе изван државе свог уобичајеног боравишта и које не могу или због тог страха не желе да се врате у ту државу.

Лица под супсидијарном заштитом су лица која су остварила право на супсидијарну заштиту у Србији, јер нису испуњавала услове за азил.

Под појмом **интерно расељена лица** подразумевају се појединци или групе појединаца који су присиљени да беже или напусте своје домове или пребивалишта, услед оружаног сукоба или да би спречили последице оружаног сукоба, ситуације општег насиља, повреде људских права, катастрофе било природне или узроковане људском руком, а који нису прешли међународно признату државну границу У Србији интерно расељена лица најчешће долазе са Косова и Метохије, али могу обухватити и друге ситуације када је лице било принуђено да се пресели у други град или друго место у Србији (расељавање ромских насеља и сл.).

- 9) *детету које је заштићено услугом смештаја у систему социјалне заштите*; У систему социјалне заштите у Србији смештена су деца без родитељског старања, деца које су жртве насиља у породици, деца са проблемима у понашању, деца чије су породице у кризи, деца са сметњама у развоју, деца која су материјално угрожена... **Свако дете које је смештено у сродничку или хранитељску породицу, дом за смештај, прихваталиште или другу установу социјалне заштите остварује право на бесплатну правну помоћ.**

- 10) **деци и младима којима је престала услуга социјалног смештаја до навршене 26 године живота;** Као и претходни услов и овај услов се односи на младе и децу који су били корисници смештаја, али им је из неког разлога престала та услуга.
- 11) **одраслим и старим лицима која су без сопственог пристанка смештена у установу социјалне заштите;** Ово се односи на домове за смештај одраслих и старих, установе за смештај особа са интелектуалним и менталним тешкоћама, геронтолошке центре, установе за смештај особа са инвалидитетом и све друге установе у којима се лице које тражи бесплатну правну помоћ налази без свог пристанка.
- 12) **лицу које остварује право на утврђивање времена и места рођења сагласно закону којим се уређује ванпарнични поступак;** Уколико је неко лице рођено у Србији, али није уписано у матичну књигу рођених и не може да докаже време и место свог рођења, оно може покренути ванпарнични поступак за утврђивање времена и места рођења и захтевати бесплатну правну помоћ у току овог поступка, независно од тога да ли испуњава имовинске услове за доделу бесплатне правне помоћи.
- 13) **лицу које је погођено поступком принудног исељења и пресељења у складу са законом којим се уређује становање;** Услов ће бити испуњен ако се исељење или пресељење извршава ради заштите неког јавног интереса – зграда се налази на клизишту и прети јој рушење, исељење се извршава због неког инвестиционог пројекта и сл. За овај облик исељења важно је да се објект из ког се извршава исељење налази на земљишту које не припада лицу које се исељава, већ неком другом. Ово може бити земљиште у власништву државе, града или неког другог лица. Основни услов је дакле, да је објект изграђен супротно закону и да држава или неки државни орган, орган града или општине жели да исели или пресели лице због испуњења јавног интереса. У том случају, особа или особе којој прети исељење или пресељење има право на бесплатну правну помоћ у том поступку и не мора да доказује да испуњава имовинске услове.

Када бесплатна правна помоћ неће бити одобрена

Чак и уколико испуњавате имовинске услове за бесплатну правну помоћ, општина вам неће одобрити захтев за правну помоћ уколико се ради о:

- 1) привредним споровима; Привредни спорови су сви спорови који се воде пред привредним судом или када, најпростије речено једна фирма (правно лице) жели да води спор против друге фирме односно другог правног лица.
- 2) поступку регистрације правних лица; Ако желите да оснујете фирму, или друго правно лице, нећете остварити право на бесплатну правну помоћ.
- 3) поступку накнаде штете за повреду части и угледа; Уколико сматрате да сте жртва увреде или клевете, општина вам неће одобрити захтев за бесплатну правну помоћ.
- 4) поступку пред прекршајним судом, ако за прекршај није запређена казна затвора; Уколико је за прекршај прописана казна затвора, можете остварити право на бесплатну правну помоћ.
- 5) поступку у коме би вредност спора била у очигледној и значајној несразмери с трошковима поступка; Ово би био случај уколико је вредност спора толико мала да би трошкови адвоката били скупљи од вредности спора, на пример: тужба суду зато што вам неко дугује 2 000, динара.
- 6) поступку у коме је очигледно да тражилац бесплатне правне помоћи нема изгледа на успех, посебно ако се његова очекивања не заснивају на чињеницама и доказима које је предочио или су она супротна позитивним прописима, јавном поретку и добрим обичајима; На пример: тражилац тражи да му полиција врати оружје које му је запленила јер није имао оружани лист или тражилац тражи да му врати дуг лице које му није дужно.

- 7) случају да постоји очигледан покушај да се злоупотреби право на бесплатну правну помоћ или неко друго право; Ово ће бити случај када подносилац захтева за бесплатну правну помоћ на пример подноси захтев иако је већ остварио право на бесплатну правну помоћ за наведени правни проблем, уколико нема стварни правни проблем већ жели да се користи неким правом да би наудио неком другом и сл.

Примери су наведени само ради илустрације. У сваком конкретном случају референт у општини процењује да ли је испуњен неки од услова за одбијање бесплатне правне помоћи и дужан је да приликом доношења решења којим се одбија пружање услуге бесплатне правне помоћи образложи зашто је тако закључено.

Доказивање испуњености услова за бесплатну правну помоћ

Имовински услов

Уколико сте корисник социјалне помоћи или права на дечији додаток, потребно је да наведете број решења Центра за социјални рад којим вам се додељује социјална помоћ или број решења општине којом се додељује право на дечији додаток. Уз бројеве решења, потребно је да приложите копије ових докумената.

Уколико нисте корисник социјалне помоћи или дечијег додатка, али испуњавате услове да будете, а нисте користили ово право, или ако сматрате да би плаћањем правне помоћи запали у тешку финансијску ситуацију због које бисте могли да постанете корисник социјалне помоћи или дечијег додатка потребно је да поднесете друге доказе о вашем имовном стању. Ови докази обухватају:

- ▶ Податке о вашим приходима – уколико их има. Уколико немате приходе, можете поднети потврду од Националне службе за запошаљавање да сте пријављени као незапослени или једноставно изјаву да нисте запослени;
- ▶ Податке о члановима породице које сте дужни да издржавате – ово се односи на чланове породице који живе у породичном домаћинству, као и на чланове породице који не живе у породичном домаћинству, али постоји утврђена обавеза издржавања. На пример, уколико вам је пресудом одређено издржавање детета које живи са другим родитељем, поднесите копију пресуде којом се одређује обавеза издржавања. Доказ такође може бити и извод из матичне књиге рођених за дете које живи са вама у домаћинству; изводи из матичне књиге венчаних и рођених за друге чланове домаћинства;
- ▶ Податке о непокретној имовини – уколико лице које тражи бесплатну правну помоћ или члан породичног домаћинства поседују некретнину;
- ▶ Податке о возилима – уколико поседујете возило које се региструје;
- ▶ Податке о осталој имовини – осталу имовину чине хартије од вредности – акције, удели у привредним друштвима који су уписани као оснивачки капитал или новац у банци.

Уколико не испуњавате имовински услов, али припадате некој посебно заштићеној друштвеној групи која остварује право на бесплатну правну помоћ без обзира на имовинско стање, подносите доказ о испуњености неког посебног услова, колико он постоји.

- 1) Ако захтев подноси дете или родитељ или старатељ детета за дете, онда се подноси доказ о томе да је покренут неки поступак који се односи на дете, као и доказ везе подносиоца захтева и детета. Ово може бити извод из матичне књиге рођених, ако родитељ подноси захтев за дете. Ако захтев подноси старатељ, уз захтев се подноси решење центра за социјални рад којим се одређује старатељство. На пример: ако мајка жели да оствари право детета на издржавање од оца, она подноси као доказ извод из матичне књиге рођених за дете, и пресуду о разводу брака којом је утврђена обавеза издржавања детета, копију тужбе којом се тражи издржавање детета, решење суда којим је одређена привремена мера или било који други доказ који поседује;

- 2) Ако захтев подноси лице према коме се извршава мера безбедности обавезног психијатријског лечења или чувања у здравственој установи или мера обавезног психијатријског лечења довољно је да достави копију решења којим се одређује мера;
- 3) Ако захтев подноси лице према коме се води поступак потпуног или делимичног лишења пословне способности потребно је да достави доказ да је поступак започет, што ће најчешће бити предлог за лишење пословне способности;
- 4) Лице које остварује правну заштиту од насиља у породици подноси, уколико постоји документација, решење о одређивању мере безбедности, копију кривичне пријаве, изјаву дату у полицији или било који други доказ. Уколико не поседује доказ или поступак још увек није покренут, довољно је да у опису проблема наведе да тражи заштиту од насиља у породици, у чему се огледа насиље и ко је извршилац насиља;
- 5) Ако захтев подноси лице које остварује правну заштиту од тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања или трговине људима потребно је да уколико поседује поднесе било који доказ (кривичну пријаву, притужбу управнику завода, изјаву дату у полицији или неком другом државном органу). Уколико не поседује доказ или поступак још увек није покренут, довољно је да у опису проблема наведе због чега тражи заштиту;
- 6) Уколико захтев тражи лице које је тражи азил у Србији довољно је да достави копију документа којом је изразило намеру да тражи азил у Србији;
- 7) Избеглица, лице под супсидијарном заштитом или интерно расељено лице доставља доказ о свом статусу – одговарајућу потврду од Комесаријата за избеглице, избегличку личну карту или неки други документ којим се доказује статус лица
- 8) Особа са инвалидитетом подноси документ којим се утврђује инвалидитет и степен инвалидности. Ово ће најчешће бити решење о утврђивању инвалидности;
- 9) дете које је заштићено услугом смештаја у систему социјалне заштите односно родитељ или старатељ тог детета подносе доказ да је дете заштићено услугом смештаја, што ће најчешће бити решење центра за социјални рад;
- 10) одрасло или старо лице које је без сопственог пристанка смештено у установу социјалне заштите доставља копију решења о смештају у установу социјалне заштите;

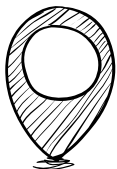
- 11) Лице које остварује право на утврђивање времена и места рођења доставља, уколико поседује, предлог за покретање поступка којим се утврђује време и место рођења. Уколико не поседује доказе или поступак још увек није покренут, потребно је у опису проблема да наведе да захтева бесплатну правну помоћ да би остварило право на одређивање времена и места рођења и да би извршило свој упис у матичну књигу рођених;
- 12) Лице које је понуђено поступком принудног исељења и пресељења подноси било који доказ да је покренут поступак исељења или пресељења – опомену за исељење, решење града или општине, тужбу за исељење или слично.

НАПОМЕНА: Уколико спадате у посебну групу која остварује право на бесплатну правну помоћ без обзира на имовинско стање (тачке од 1 до 12), није потребно да подносите доказе о вашим примањима.

Докази су наведени као пример. Општина такође може и сама извршити увид у евиденције које су јој доступне, па можда неће бити потребно да подносите све од наведене документације. Можда ће ваша општина тражити од вас да поднесете још нешто од доказа што није наведено на овом месту. Да бисте били сигурни шта све може бити доказ у поступку и шта вам је потребно, најбоље би било да се обратите референту у општини коме подносите захтев за бесплатну правну помоћ и да питате шта вам је све потребно од документације.

Где се подноси захтев за добијање бесплатне правне помоћи?

Захтев за одобравање услуге бесплатне правне помоћи подноси се органу општинске управе или градске управе или управе града Београда надлежном према месту пребивалишта или боравишта подносиоца захтева или месту пружања бесплатне правне помоћи. **Правну помоћ, као и образац за подношење захтева, дакле, можете потражити у општини у којој станујете.** Потребно је да попуните образац (видети на крају пример попуњеног обрасца) и преда-те га на шалтеру одређеном за то у својој општини. Захтев се подноси писмено, попуњавањем обрасца за бесплатну правну помоћ, али се може поднети и усмено, у ком случају је запослени у општини дужан да састави записник о поднетом захтеву за бесплатну правну помоћ. Захтев је могуће поднети и електронском поштом. Образац је доступан и на интернету³, а на интернет ад-реси ваше општине, уколико је има, можете се информисати додатно о радном времену службе бесплатне правне помоћи и осталим корисним информацијама.

Захтев се може поднети и преко законског заступника, пуномоћника или лица које под-носилац захтева одреди, с тим што се уз захтев прилаже и доказ о вршењу права законског за-ступања, односно пуномоћје. **Ово значи да можете овластити неко друго лице да поднесе захтев у ваше име.**

3 <https://www.paragraf.rs/obraci-paragraf/obrazac-zahteva-za-odobranje-besplatne-pravne-pomoci.html>
приступљено 29.11.2021.

Шта можете да очекујете ако поднесете захтев за бесплатну правну помоћ?

Поступак одлучивања о захтеву за бесплатну правну помоћ је хитан, што значи да је општина дужна да одлучи о захтеву у року од 8 дана.

Изузетно, ако се ради о нарочито хитном случају, ако постоји опасност од настанка ненадокнадиве штете по подносиоца захтева или ако би истекао рок у коме он има право на предузимање радње у поступку, општина је дужна да донесе решење о захтеву у року од три дана након његовог пријема. Ово ће бити случај уколико је, на пример, у питању хитна заштита од насиља у породици или уколико је покренут извршни поступак у ком су кратки рокови, а прети опасност од настанка ненадокнадивне штете (рецимо исељењем из стана).

Након што сте попунили и предали образац са пратећим доказима, запослени у општини утврђују да ли испуњавате услове, проверавају доказе које сте поднели и извршиће увид у евиденције којима општина има приступ. Уколико се испостави да нисте поднели сву потребну документацију, бићете поучени шта вам недостаје од документације и општина ће вам дати додатни рок да допуните документацију. Након допуне документације, општина мора донети одлуку у року од 8 дана.

На захтев за бесплатну правну помоћ не плаћа се никаква такса.

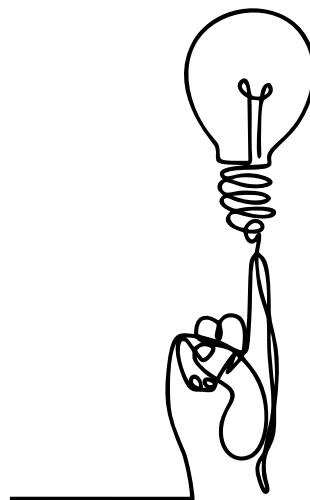
Усвајање захтева за бесплатну правну помоћ

Уколико је ваш захтев основан, општина ће донети решење којим вам одобрава бесплатну правну помоћ. У решењу ће бити наведен адвокат који се одређује за пружање бесплатне правне помоћи као и контакт (адреса, телефон) адвоката.

Осим на адвоката, општина може да вас упуту на невладину организацију или удружење грађана који су регистровани за пружање правне помоћи у области у којој је вама потребна помоћ.

Уколико располаже запосленима који су дипломирани правници са положеним правосудним испитом, општина може преко својих запослених да вам пружи правну помоћ.

Који облик правне помоћи ћете добити (правни савет, заступање, одбрану, помоћ у састављању поднеска) и ко ће бити пружалац (адвокат, општина или удружење) зависи од врсте правног проблема који имате, његове сложености, као и тога да ли у вашем месту становања има невладиних организација које пружају бесплатну правну помоћ.

Одбијање захтева за бесплатну правну помоћ

Уколико не испуњавате услове за бесплатну правну помоћ, или уколико ваш случај спада у горе описане случајеве у којима бесплатна помоћ није дозвољена, општина ће донети решење којим се одбија захтев за бесплатну правну помоћ. Одбијање захтева могуће је и уколико инсистирате на томе да желите правну помоћ само ако ћете добити гаранцију да ћете успети у поступку који сте покренули или желите да покренете.

Решење мора да садржи образложење разлога због којих вам је одбијен захтев за бесплатну правну помоћ.

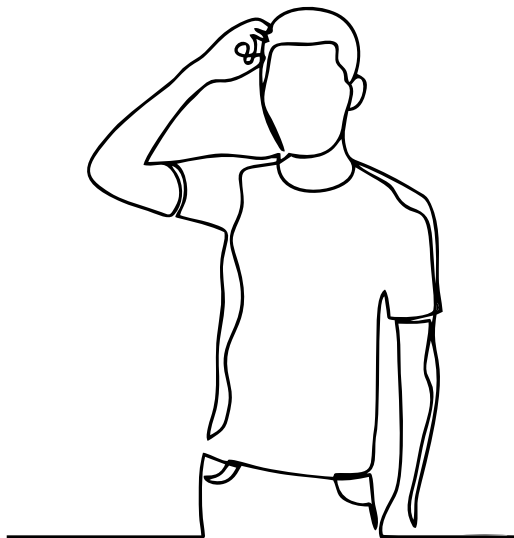

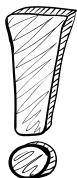
Против решења којим вам се одбија захтев за бесплатну правну помоћ, можете поднети жалбу Министарству правде у року од осам дана од дана када сте примили решење којим је ваш захтев одбијен. Министарство је дужно да одговори на вашу жалбу у року од 15 дана.

Поднет је захтев за бесплатну правну помоћ и протекли су рокови у ком је општина морала да одлучи. Шта да радим?

Уколико општина није одлучила о захтеву у року од осам дана или у року од три дана, када се ради о нарочито хитном случају, имате право жалбе Министарству правде као да вам је захтев одбијен. Жалбу можете поднети од тренутка када је истекао рок од 8 дана да вам општина одговори на захтев или у року од 3 дана ако се ради о нарочито хитним случајевима. ***Свако има право на накнаду материјалне или нематеријалне штете коју му незаконитим или неправилним радом проузрокује државни орган, ималац јавног овлашћења, орган аутономне покрајине или орган јединице локалне самоуправе.*** Уколико сматрате да вам је пропуштањем општине да вам одговори на захтев за бесплатну правну помоћ и одобри право начињена штета, можете, под одређеним условима имати право на накнаду штете. Свакако саветујемо да се о остваривању овог права пре подношења тужбе посаветујете са адвокатом или неким од удружења која су пружаоци бесплатне правне помоћи.

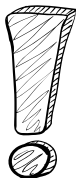
Обавеза подносиоца захтева за бесплатну правну помоћ да пријави промену података

Уколико се било шта од ваших личних прилика или података које сте навели у захтеву за бесплатну правну помоћ промени, дужни сте у року од 15 дана да ово пријавите општини. Ова обавеза постоји од дана када сте поднели захтев па све до краја поступка, уколико је захтев одобрен, док општина не обрачуна накнаду за адвоката који вам је додељен, уколико је додељен адвокат.

Ово се пре свега односи на чињенице као што су накнадно запослење које се догодило након што сте предали захтев за бесплатну правну помоћ, исплата отпремнине, наслеђе, поклон, било које стицање прихода или имовине које може утицати на одлучивање о томе да ли испуњавате услове за бесплатну правну помоћ.

Ова обавеза је важна, јер, уколико не поступите по њој, касније општина може од вас да затева да јој вратите новац који је она дала адвокату да вас заступа или пружи други облик бесплатне правне помоћи.

Обавеза враћања новца којим је општина платила адвоката

У одређеним случајевима, након што је општина платила адвоката који вам је пружио бесплатну правну помоћ, постоји обавеза да тај новац вратите општини. Ово ће бити случај:

- 1) *ако је коришћење бесплатне правне помоћи коју су пружили адвокати, састављање јавнобележничке исправе или посредовање у решавању спора остварено на основу нетачних или неистинитих података*; Због тога је јако важно да приликом попуњавања података дате правилне, тачне и истините податке о свом проблему, предмету или правном поступку који желите да водите. Такође је значајно да дате истините податке о свом имовинском и породичном стању. Давање лажних података може узроковати, поред обавезе враћања новца и кривичну одговорност.
- 2) *ако корисник није пријавио промену стања, а она је могла да изазове укидање решења о бесплатној правној помоћи, односно о састављању јавнобележничке исправе или посредовању у решавању спорова*; Види горе под **Обавеза подносиоца захтева за бесплатну правну помоћ да пријави промену података**;
- 3) *ако је у надзору над спровођењем закона утврђена злоупотреба права корисника на бесплатну правну помоћ коју пружају адвокати, на састављање јавнобележничке исправе или посредовање у решавању спорова*; Шта се сматра злоупотребом, утврђује се у сваком конкретном случају. Злоупотреба би била на пример тражење бесплатне правне помоћи да се пријави кривично дело које се није заиста догодило.
- 4) *ако је право на новчану социјалну помоћ или дечији додаток престало због исхода поступка у коме су адвокати пружили бесплатну правну помоћ*; Ово се односи на случајеве када је адвокат успео да издејствује пресуду или одлуку другог државног органа којом се тражиоцу бесплатне правне помоћи додељује новчана сума (одједном или месечно) која је довољна да плати трошкове адвоката и да након тога не буде егзистенцијално угрожен. То ће најчешће бити случај, ако је донета пресуда којом се досуђује накнада штете или враћање отпуштеног запосленог на рад.

Шта ако сам незадовољан пруженом правном помоћи?

Корисник има право на притужбу министарству, преко органа управе, ако сматра да је пружалац неоправдано одбио пружање одобрене бесплатне правне помоћи, да не пружа бесплатну правну помоћ савесно или професионално, да не поштује његово достојанство или ако тврди да пружалац тражи накнаду за пружање бесплатне правне помоћи.

Ово значи да можете поднети притужбу Министарству правде преко општине ако адвокат који вам је додељен решењем општине без разлога одбије да пружи бесплатну правну помоћ, уколико сматрате да не поступа савесно (на пример сарађује са супротном страном у поступку, пропусти рок за жалбу, не долази на рочишта и сл.), уколико вас адвокат вређа или се односи према вама на понижавајући начин или уколико тражи новац да изврши нешто за шта сте ви добили бесплатну правну помоћ.

Притужбу можете поднети и против пружаоца бесплатне правне подршке.

Притужба се подноси у року од 30 дана од дана када сте сазнали за разлоге због којих подносите притужбу.

Притужба садржи:

- 1) лично име и пребивалиште или боравиште корисника; Наведите дакле, своје име, презиме и адресу.
- 2) означање пружаоца; Пружалац је најчешће адвокат, али може бити и запослени у општини или невладиној организацији који пружају бесплатну правну помоћ или бесплатну правну подршку.
- 3) копију решења о одобравању бесплатне правне помоћи;
- 4) опис проблема који је настао за време пружања бесплатне правне помоћи.

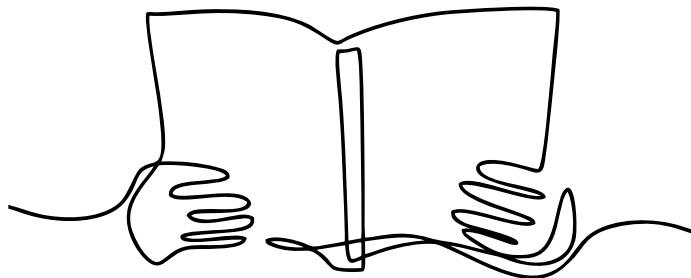
Притужба може да садржи и доказе којима се поткрепљују тврдње корисника. Као доказ можете приложити: записник са суђења на ком се види да адвокат није дошао, пресуду суда или било који други документ.

Како да попуним образац за бесплатну правну помоћ?

Образац, види прилог 1.

Све што се односи на бесплатну правну помоћ, односи се и на бесплатну правну подршку. Уколико имате додатних питања које се односе на бесплатну правну помоћ и подршку, а читањем овог водича нисте нашли одговор на њих, увек се можете обратити својој општини или Министарству правде или удржењима која пружају бесплатну правну помоћ и подршку⁴.

4 <https://www.paragraf.rs/obraci-paragraf/obrazac-zahteva-za-odobranje-besplatne-pravne-pomoci.html> приступљено 29.11.2021.

ПРИЛОГ 1

ОБРАЗАЦ ЗАХТЕВА

ЗАХТЕВ ЗА ОДОБРАВАЊЕ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Назив јединице локалне самоуправе којој се подноси захтев

Овде се мисли на назив општине у којој подносите захтев, на пр. Општина Палилула

1.1. ПОДНОСИЛАЦ ЗАХТЕВА/ТРАЖИЛАЦ

Име и презиме

Адреса (у личној карти, односно адреса пријављена као боравиште)

Место, улица и број

Држављанство

Занимање тражиоца

Број телефона тражиоца (ако постоји)

Адреса електронске поште (ако постоји)

I.2. ОПИС ПРОБЛЕМА ЗБОГ КОГА СЕ ЗАХТЕВА БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОЋ

Потрудите се да проблем објасните конкретно и сажето. На пример: одбијен сам за социјалну помоћ, желим да изјавим жалбу против решења Центра за социјални рад; Муж врши насиље у породици према мени и детету, желим да се заштитим; Покрекнула сам поступак за издржавање детета од оца детета и треба ми помоћ адвоката... У случају да вам је потребна помоћ око описа проблема, посаветујте се са референтом у општини.

I.3. ПОДАЦИ О ЗАКОНСКОМ ЗАСТУПНИКУ

Име и презиме

Адреса (у личној карти, о

Место, улица и број

Адреса седишта канцеларије

Улица и број

Број телефона

Ове податке попуњавате само ако сте родитељ који подноси захтев у име детета или старалац који заступа свог штићеника (ако је на пример пунолетном лицу одузета пословна способност, па му је додељен старатељ или се ради о малолетном лицу о коме се не старају родитељи него неко друго лице. Ако ово није ваш случај, једноставно прескочите или прецртајте овај део.

I.4. ПОДАЦИ О ПУНОМОЋНИКУ

Име и презиме

Адреса (у личној карти, о

Место, улица и број

Адреса седишта канцеларије

Место, улица и број

Ово попуњавате само ако имате ангажованог адвоката или другог пуномоћника у поступку који се води. Ако ово није ваш случај, једноставно прескочите или прецртајте овај део.

1.5. ПОДАЦИ О ЛИЦУ КОЈЕ ЈЕ ТРАЖИЛАЦ ОДРЕДИО ЗА ПОДНОШЕЊЕ ЗАХТЕВА (АКО ПОСТОЈИ)

Име и презиме

Ово попуњавате само ако подносите захтев за бесплатну правну помоћ у туђе име, или ако неко подноси уместо вас. Ако ово није ваш случај, једноставно прескочите или прецртајте овај део.

Адреса (у личној карти, односно адреса пријављена као боравиште)

Место, улица и број

Број телефона

Адреса електронске поште (ако постоји)

ПРИЛОГ 2

ПОДАЦИ О ДОКАЗИМА О ИСПУЊЕЊУ УСЛОВА

Ово попуњавате само уколико правну помоћ желите да остварите зато што сте лошег имовинског стања.

– попуњава тражилац који је корисник права на новчану социјалну помоћ, сагласно закону којим се уређује социјална заштита, односно тражилац који је корисник права на дечији додатак сагласно закону којим се уређује финансијска подршка породици са децом – (члан 4. став 1. тачка 1) Закона о бесплатној правној помоћи)

Број исправе центра за социјални рад којом се одобрава примање новчане социјалне помоћи

Решење центра за социјални рад којим вам се одобрава новчана социјална помоћ. Број решења се налази у горњем десном углу. Ако ово није ваш случај, једноставно прескочите или прецртајте овај део.

Број исправе органа јединице локалне самоуправе којом се одобрава примање дечијег додатка

Други докази о испуњењу ус

**Решење општине којом се одобрава дечији додатак. Број решења општине се налази у горњем десном углу.
Ако ово није ваш случај, једноставно прескочите или прецртајте овај део.**

II. Други део

– *попуњава тражилац који не испуњава услове да буде корисник права на новчану социјалну помоћ или на дечији додатак, али би због плаћања правне помоћи из сопствених прихода у конкретној правној ствари испунио услове да постане корисник права на новчану социјалну помоћ или на дечији додатак –*

(члан 4. став 1. тачка 2) Закона о бесплатној правној помоћи)

II.1. ПОДАЦИ О МАТЕРИЈАЛНОМ СТАЊУ ТРАЖИОЦА

II.1.1. Подаци о приходима

* Попуњава тражилац

Обухвата податке о месечним приходима, за месец који претходи месецу у коме се подноси захтев

На пример ако подносите захтев за бесплатну правну помоћ у новембру, дајете податке за прошли месец, односно за октобар.

Месечни приход тражиоца

Колико сте укупно зарадили прошлог месеца .

Основ стицања прихода

Као основ можете навести радни однос, ако сте запослени, привремене или повремене послове, ауторске уговоре, уговоре о делу или било који начин на који зарађујете новац. Уколико сте незапослени и нисте имали приходе, само напишите да не остварујете приходе и прескочите ово поље.

* Попуњава члан породице, односно заједничког домаћинства тражиоца

Обухвата податке о месечним приходима, за месец који претходи месецу у коме се подноси захтев

Лица са којима живите или која сте дужни да издржавате (на пример дете које не живи са вама)

Чланови породице, односно чланови заједничког домаћинства тражиоца

	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	ОДНОС СА ТРАЖИОЦЕМ	АДРЕСА ПРЕБИВАЛИШТА/БОРАВИШТА

Мисли се на породични однос који имате са лицем са којим живите или које сте дужни да издржавате – дете, родитељ, ванбрачни супружник, отац, мајка...

II.1.2. Подаци о приходима чланова породице, односно заједничког домаћинства тражиоца

Месечни приходи

Ово попуњавамо уколико чланови нашег породичног домаћинства зарађују. Уколико не зарађују новац, напишите у месечне приходе да не зарађују, незапослени су и сл.

Основ стицања прихода

На пример: радни однос, пензија, инвалидска пензија... уколико нема прихода само прескочите ово поље.

Назив и седиште послодавца

Уколико нема послодавца, само прескочите или прецртајте .

II.1.3. Подаци о непокретностима које поседује тражилац односно чланови породице, односно чланови заједничког домаћинства

*Попуњава тражилац

Уколико поседујете некретнину, овде наведите детаље те некретнине. Уколико не поседујете ништа од некретнина, само прескочите или прецртајте ово поље.

	1.	2.	3.	4.
Име и презиме власника				
Врста непокретности				

Врста непокретности је плац, њива, шума, стамбена зграда, пословни простор....

Површина				
Непокретност служи за стамбени простор				
Непокретност се користи за обављање пословне делатности која служи за издржавање тражиоца и/или члана породице, односно заједничког домаћинства тражиоца				

Уписујете да уколико поседујете пословни простор или не уколико га не поседујете.

*Попуњава члан породице, односно члан заједничког домаћинства тражиоца

	1.	2.	3.	4.
Име и презиме власника				
Врста непокретности				
Адреса				
Површина				

Попуњава се исто као и претходна табела, уколико неко од ваших чланова породице или домаћинства поседује некретнину.

односно заједничког домаћинства тражиоца				
---	--	--	--	--

Уколико поседујете возило овде унесите податке о возилу.
Уколико не поседујете возило само прецртајте ово поље или
га прескочите. Уписују се само возила која се региструју (аутомобил,
мотор, камион и сл.).

II.1.4. Подаци о возилима

*Попуњава тражилац

	1.	2.	3.	4.
Врста, марка, тип и идентификациона ознака				
Име и презиме власника				
Регистарска ознака				
Вредност				

Уколико ви или неко од чланова ваше породице или домаћинства
поседујете нешто до наведене имовине као што су акције или
оснивачки удео у некој фирми, то уписујете овде. Уколико не поседујете
ништа, само прескочите или прецртајте.

II.1.5. Подаци о осталој имовини

*Попуњава тражилац

	1.	2.	3.	4.
Врста имовине (новчани депозит, хартије од вредности, удео у капиталу и др.)				
Име и презиме власника				
Вредност имовине				

Трећи део

* Попуњава тражилац који припада одређеној групи лица

(члан 4. став 3. Закона о бесплатној правној помоћи)

ПОДНОСИЛАЦ ЗАХТЕВА/ТРАЖИЛАЦ

Тражилац је: (заокружити)

Овај део попуњавате ако спадате у неку посебну групу која има право на бесплатну правну помоћ, независно од имовинског статуса. Заокружите којој групи припадате.

- ☐ 1) дете о чијем се праву, обавези пред судом, другим државним органима или другим институцијама
- ☐ 2) лице према коме се извршава мера безбедности обавезног психијатријског лечења чувања у здравственој установи или заштитна мера обавезног психијатријског лечења;
- ☐ 3) лице према коме се води поступак делимичног или потпуног лишења или враћан пословне способности;
- ☐ 4) лице које остварује правну заштиту од насиља у породици;
- ☐ 5) лице које остварује правну заштиту од тортуре, нечовечног или понижавајућег поступан или кажњавања или трговине људима;
- ☐ 6) лице које тражи азил у Републици Србији;
- ☐ 7) избеглица, лице под супсидијарном заштитом или интерно расељено лице;
- ☐ 8) особа са инвалидитетом;
- ☐ 9) дете које је заштићено услугом смештаја у систему социјалне заштите;
- ☐ 10) дете или млада особа којој је престала услуга социјалног смештаја до навршене 2 године живота;
- ☐ 11) одрасло или старо лице које је без сопственог пристанка смештено у установу социјалне заштите;
- ☐ 12) лице које остварује право на утврђивање времена и места рођења сагласно закону који се уређује ванпарнични поступак;
- ☐ 13) лице које је погођено поступком принудног исељења и пресељења у складу са законом којим се уређује становање.

ИЗЈАВА

Изјављујем под материјалном и кривичном одговорношћу да због свог имовинског стања нисам у могућности да сносим трошкове правне помоћи без штете по нужно издржавање себе и чланове моје породице, односно заједничког домаћинства и да су сви подаци наведени у захтеву истинити, тачни и потпуни.

Упознат/а сам да Република Србија има право да од мене захтева враћање средстава која су исплаћена за правну помоћ:

1) ако је коришћење бесплатне правне помоћи коју су пружили адвокати, састављање јавнобележничке исправе или посредовање у решавању спора остварено на основу нетачних или неистинитих података;

2) ако не пријавим промену стања, која је могла да изазове укидање решења о бесплатној правној помоћи, односно о састављању јавнобележничке исправе или посредовању у решавању спорова (члан 35. став 1);

3) ако је у надзору над спровођењем овог закона (члан 53) утврђена злоупотреба права корисника на бесплатну правну помоћ коју пружају адвокати, на састављање јавнобележничке исправе или посредовање у решавању спорова;

4) ако је право на новчану социјалну помоћ или дечији додаток престало због исхода поступка у коме су адвокати пружили бесплатну правну помоћ.

Сагласан/на сам да надлежни орган провери наведене податке о мојој имовини и приходима по службеној дужности.

Подносилац захтева

Својим потписом потврђујете да су сви подаци које сте доставили истинити. Ово је важна изјава јер, уколико се утврди да нисте навели тачне податке, општина може тражити враћање новца од вас, а у одређеним случајевима, може поднети и кривичну пријаву ако се испостави да сте намерно дали лажне податке.

